Gintarė Dičkutė: „Paragvajus – dar tik auganti šalis“

Deimantė ŽUKAUSKIENĖ

Keliautojų gan retai aplankomas Paragvajus ribojasi su Argentina, Brazilija ir Bolivija. Šalies sostinė Asunsjonas, įsikūręs kairiajame Paragvajaus upės krante, yra didžiausias Paragvajaus miestas ir kartu vienas archajiškiausių miestų visoje Lotynų Amerikoje. Istoriniuose šaltiniuose rašoma, jog ispanų užkariautojų 1537 m. įkurtas Asunsjonas tapo kultūros ir ekonomikos lopšiu. Šalies klimatas didžiąją metų dalį yra drėgnas ir karštas. Maistas įvairus, skanus ir labai saldus. Paragvajus, kaip ir didžioji dalis Pietų Amerikos šalių, dažnai vadinamas gyvenimo kontrastų kraštu.

Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje rašoma, jog pirmieji lietuviai Paragvajuje įsikūrė dar XX a. 3 dešimtmetyje. 1932 m. emigracijos biuro pastangomis pietinėje Paragvajaus dalyje – 20 km nuo Enkarnasjono (*Encarnación*) miestelio – buvo įkurta lietuvių kolonija „Nova Lituania“. Šią koloniją sudarė 20 lietuvių šeimų. Čia lietuviai susidūrė su sunkiomis darbo ir gyvenimo sąlygomis: gavę po 25 ha miško, per 3 metus trečdalį viso ploto turėjo paversti dirbama žeme, tačiau paaiškėjus, kad per tiek laiko fiziškai neįmanoma atlikti šių darbų, naujakuriai patraukė į kitus miestus arba visai išvyko iš šalies. 1939 m. Paragvajuje gyveno 417 lietuvių, vėliau jų skaičius sumažėjo. Istoriniuose šaltiniuose rašoma, jog XX a. pab. Paragvajuje buvo apie 200 lietuvių kilmės asmenų.[1] Paragvajaus lietuviai oficialios bendruomenės ar kitų organizacijų nebuvo įkūrę. Iki šių metų.

Pasaulio lietuvių bendruomenės Plėtros ir tvarumo komisija pakvietė Pietų Amerikoje gyvenančius lietuvius, lietuvių kilmės asmenis į nuotolinius susitikimus. Tokie susitikimai įvyko su Paragvajaus, Čilės, Kolumbijos, Peru ir Ekvadoro

lietuviais. Virtualaus susitikimo idėja – susipažinti ir daugiau sužinoti apie PLB veiklą, tikslus, taip pat pasidalinti informacija apie lietuvių bendruomenių įkūrimą bei plėtrą įvairiose pasaulio šalyse, aptarti galimybę mokyti(s) lietuvių kalbos, įkurti oficialią Paragvajaus lietuvių bendruomenę. Nuotoliniame susitikime *Zoom* platformoje dalyvavo PLB plėtros komisijos pirmininkė Sigita Šimkuvienė ir šios komisijos narė, Norvegijos lietuvių bendruomenės pirmininkės pavaduotoja Lina Baltrukonienė, daug patirties turintis PLB Plėtros komisijos narys, buvęs Argentinos lietuvių bendruomenės pirmininkas – Juanas Ignacio Fourmentas Kalvelis, taip pat Walteris Ismachowiezas – Lietuvos garbės konsulas Paragvajuje, kuris jau daugiau nei metus stengiasi vystyti su lietuviškumu susijusią veiklą. Pernai pavyko atrasti tik keletą lietuviškų šaknų turinčių asmenų, tačiau dabar, padedant Paragvajuje dirbančiai anglų kalbos mokytojai **Gintarei Dičkutei**, lietuviškos kilmės asmenų atrasta ir daugiau.

Taigi su Gintare pasišnekėjome apie neįprastus gyvenime sprendimus, paragvajietiškas tradicijas bei ritualus ir lietuvybės daigus Paragvajuje.

Lietuvos garbės konsulate Gintarei Dičkutei įteiktas apdovanojimas už geriausią savo šalies reprezentaciją.

Papasakokite truputį daugiau apie save. Kaip nusprendėte atvykti į Paragvajų? Kiek jau laiko čia esate ir kuo užsiimate?

Paragvajus – šalis, apie kurią ne daug kas pagalvotų kalbant apie emigracijos kryptis. Visi išgirdę apie šį sprendimą klausia: „O kodėl?“ Mane nuo paauglystės traukė ispanų kalba. Dar būdama 14 metų paauglė pradėjau „gaudyti“ ispaniškus žodžius argentiniečių filmuose ir juos užsirašinėti. Tad norom nenorom Pietų Amerika mane pati pritraukė. Argentinoje ekonominė situacija gana sunki, o Kolumbija, Venesuela ar Čilė manęs netraukė. Liko Paragvajus arba Urugvajus. Tiesioginis skrydis iš Madrido buvo tiesiai į Asunsjoną. Taip ir atsiradau čia. Pirma

savaitė buvo labai sunki dėl „jet lag“ (taip vadinamas greitas skirtingų laiko juostų kirtimas, pavyzdžiui, keliaujant lėktuvu, tai paveikia keliautojo biologinį laikrodį), po poros savaičių pradėjau ieškoti kursų mokytojoms. Susisiekus su viena įmone, mane iškart pakvietė dirbti. Nuo tada, jau beveik 4 metai, dirbu čia mokytoja. Aš esu anglų kalbos mokytoja. Čia mokyklos dvikalbės – pamokos vyksta ispanų ir anglų kalbomis.

Kaip manote, koks didžiausias privalumas gyventi Paragvajuje? Su kokiais sunkumais susiduria iš svečių šalių atvykę gyventi žmonės?

Privalumas gyvenant Paragvajuje, manau, būtų žemių derlingumas: daug visko jie čia patys užsiaugina, todėl ir maisto produktai yra pigesni. Apie sunkumus… Galėčiau paminėti didžiulį karštį. Nors per patį karščiausią mėnesį Paragvajuje

nebūnu, tačiau kai lapkritį prasideda karščiai, būna labai sunku. Tvyro karštis ir drėgmė, o gatvėje būna tvanku kaip pirtyje. Po to ateina didelės liūtys ir gatves užsitvindo.

Mane šokiravo socialiniai lygiai. Kai kurie žmonės gyvena namuose, primenančiuose ištaigingus rūmus, o šalia gyvena šeima, kurios namas suręstas vos ne iš kelių pagalių, lentų, langai pridengti senais rūbais ir pledais. Gaila, bet žmones čia skirsto į socialinius sluoksnius. Paragvajus yra indėniškos kilmės šalis ir tų indėnų palikuonių čia yra nemažai, jie dažnai gyvena gatvėse, nedirba. Na, kartais moterys dirba tarnaitėmis. Taip, čia normalu turėti tarnaitę, ir tam nereik uždirbti labai daug. Žmonės, uždirbantys truputį daugiau nei minimalų atlyginimą, gali sau tai leisti…

Koks pirmasis įspūdis susidarė apie šalį tik atvykus?

Pirmas įspūdis buvo tiesiog „wow“ – šokiruojantis. Tai tikrai skurdi ir nešvari šalis. Gatvės šiukšlinos, žmonės teršia visur, kur gali. Šiukšliadėžių retai kur rasi gatvėse. Tačiau dabar tai jau yra tvarkoma, vis daugiau apie tai kalbama ir žmonių požiūris keičiasi. Paragvajus dar tik auganti ir besivystanti šalis.

Gal teko girdėti, kokie mitai vyrauja apie šią šalį?

Mitų girdėjau visokiausių. Pradedant nuo to, kad čia nėra nei namų, nei elektros, kad apskritai čia visur tik džiunglės… Tačiau yra ir namai, ir prekybos centrai, ir net *Wi-Fi*.

Gal per kelis metus gyvenimo Paragvajuje pastebėjote, kokios lietuvių tradicijos, įpročiai stebina vietinius žmones?

Pirmiausia, jie vis dar bando įsivaizduoti, kurgi yra ta Lietuva, kokioje pasaulio dalyje. Be to, jiems labai keista, kad pas mus žiemą temperatūra nukrenta iki -15 ir daugiau. Nepriskirčiau to prie tradicijų, bet juos labai stebina, kad įeidami į namus mes nusiauname batus. Jie visur po namus vaikšto su batais. Jiems labai keistos mūsų šv. Kūčių tradicijos ir tai, kad šią dieną mes nevalgome mėsos, o jau kalėdaičio tai išvis net bijo. Įsivaizduoja, kad mes ostijas iš bažnyčios per šv. Kūčias valgome.

Mindaugo karūnavimo dieną

Apie Paragvajaus gyventojus iš tiesų žinome ne tiek jau ir daug. Papasakokite, kokie tai žmonės? Kokios jų tradicijos?

Paragvajiečiai atsipalaidavę, nestresuojantys žmonės, jų moto dažnai būna „kam kažką daryti dabar, jei galima padaryti rytoj“, ir tą patį kartoja kiekvieną dieną. Viena pagrindinių tradicijų turbūt būtų tas mėsos kepimas savaitgaliais, kai sukviečiami visi draugai, pusbroliai ir draugų pusbroliai. Vakarieniauja jie vėlai, apie 22–23 val. Labai svarbi data paragvajiečiams – draugystės diena, kuri yra švenčiama liepos 30 dieną. Visi švenčia, aišku, kepdami mėsą. Futbolas taip pat yra labai svarbus šioje šalyje, visi *fanai* eina žaisti ar stebėti futbolo į stadionus. Jei Paragvajaus rinktinė žaidžia svarbiose varžybose, tai mokyklose net leidžiama nevesti pamokų ir kartu su mokiniais pažiūrėti rungtynes mokyklos teritorijoje. Šioje šalyje labai stiprios ir svarbios religinės šventės bei tradicijos. Šv. Kalėdos nėra tokios svarbios, kaip, pavyzdžiui, šv. Velykos ir visa savaitė prieš jas. Čia nedarbo dienos būna ketvirtadienis ir penktadienis prieš Velykas, o Lietuvoje jos švenčiamos sekmadienį ir pirmadienį. Jiems tas susikaupimo laikas –

ketvirtadienis, kai Jėzus mirė, ir penktadienis 15 val., kai Jėzus prisikėlė. Tada visi švenčia. Tą ketvirtadienį yra išnešamas toks permatomas karstas su Jėzaus kūno imitacija, kartais nešamas per gatvę, tada paliekamas bažnyčioje. Pirmais gyvenimo Paragvajuje metais man buvo gana keista, neįprasta, o dabar jau pripratau.

O kokius paminėtumėte didžiausius skirtumus tarp Paragvajaus ir Lietuvos?

Didžiausias skirtumas turbūt yra klimatas, o taip pat ir tas žmonių šiltumas. Jie sveikinasi bučkiais į kiekvieną skruostą, net jei ir nepažįsta žmogaus. Pirmais metais nežinojau, kaip reaguoti, o dabar taip pripratau, kad kitaip nebemoku sveikintis. Nors Covid-19 juos išmokė būti kiek „šaltnesnius“. Taip pat jie geria vadinamąjį tererė gėrimą, tai kaip argentinietiška matė, tik šalta, visi geria iš to paties puodelio ir tuo pačiu šiaudeliu. Dauguma labai keistai į manę žiūrėdavo, kai turėdavau savo asmeninį šiaudelį.

Kuo, Jūsų manymu, Paragvajus galėtų būti patrauklus lietuviams?

Paragvajus gali būti patrauklus lietuviams, kurie mėgsta keliauti, myli gamtą. Labai gražių vietų čia yra. Kriokliai, kalnai. Užmiestyje gali sutikti ir leopardą, o mažų žalių papūgų pilna, kaip pas mus žvirblių. Taip pat verta atvykti lietuviams, kurie mėgsta gerą maistą, ypač jautieną. Lietuviai būtinai turėtų bent kartą paragauti paragvajietiškos mėsos. Paragvajus pasižymi geriausia jautiena pasaulyje.

Gal jau turite daugiau žinių apie čia gyvenančius lietuvius? Kiek Paragvajuje jų gali būti? Gal jau vyksta kokia bendruomeninė lietuvių veikla?

Kai tik atvykau į Paragvajų, bandžiau rasti lietuvių, bet nelabai pavyko. 2018 m. atsidarė Lietuvos garbės konsulatas. Teko ten padirbėti. Tada sužinojau, kad į Paragvajų dar seniau atvyko apie 150 lietuvių, tačiau daugumai tai buvo tik tarpinė stotelė prieš iškeliaujant į Braziliją. Šiuo metu mūsų, lietuvių, yra 8. Neteko dar susipažinti gyvai, tačiau su manimi jau susisiekė viena moteris, kurios tėvai buvo lietuviai. Ji atvyko čia dar būdama visai mažytė, tačiau vis dar moka kalbėti lietuviškai. Šiuo metu su Argentinos lietuvių bendruomenės pagalba buriu lietuvių bendruomenę Paragvajuje ir žiūrėsiu, kiek mūsų čia yra.

Kaip dažnai grįžtate į Lietuvą? Kiek Jums yra svarbu išlaikyti savo lietuvišką tapatybę gyvenant svečioje šalyje? Kaip manote, ar apskritai lengva ją išsaugoti?

Manau, kad labai svarbu yra išlaikyti savo tapatybę. Aš galiu pasidalinti savo kultūra, tradicijomis su paragvajiečiais, o jie – su manimi. Visi pažįstami jau seniai žino, kas yra ta rožinė sriuba. Manau, kad nėra sunku tas tradicijas išsaugoti,

jeigu tik to nori. Beje, jau nuo liepos vidurio pradedu mokyti lietuvių kalbos čia, Paragvajuje.

Papasakokite, kaip paprastai leidžiate savo laisvalaikį?

Šiuo metu laisvalaikio turiu labai mažai, nes visos mano pamokos yra nuotolinės, *online*... Tačiau paprastai man patinka aplankyti gražias vietas Paragvajuje ir Argentinoje, kuri yra už 30 min. kelio nuo mano namų. Ir pasaulio stebuklu pavadinti Igvasu (*Iguazú*) kriokliai yra visai šalia.

Galbūt galėtumėte pasidalinti, kokie Jūsų ateities tikslai? Svajonės?

Ateities neplanuoju, nes sakoma „tu planuoji, o Dievas juokiasi“. Nors tikrai noriu pasidalinti šiomis gražiomis vietomis su savo šeima, draugais. Sakiau, tikrai negrįšiu į Lietuvą, kol to neįvyks.

Ar kada nors pasvarstėte, kaip būtų klostęsis gyvenimas, jei būtumėte likusi Lietuvoje? Ar esate mąsčiusi apie grįžimą į Lietuvą?

Koks būtų buvęs mano gyvenimas, jei būčiau pasilikusi Lietuvoje, nežinau. Gal dirbčiau kokiame vertimų biure. Taip, ne kartą galvojau ir vis dar galvoju apie grįžimą į Lietuvą. Pradžioje man buvo gana sunku čia, tad po kelių mėnesių grįžau

į Lietuvą, sakiau „never ever Paraguay“, bet taip atsitiko, kad netikėtai vėl sugrįžau į Paragvajų, po kelių dienų man pasiūlė geresnį darbą, turėjau daugiau veiklos, taip ir likau, o į Lietuvą dabar grįžtu atostogų.

[1] *Paragvajaus lietuviai* (2018). [interaktyvus], [žiūrėta 2020 m. liepos 15 d]. Prieiga per internetą: < https://www.vle.lt/Straipsnis/Paragvajaus-lietuviai-119059

Asmeninio Gintarės Dičkutės archyvo nuotraukos

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS